

1.2. I - III energiapaketi

1990. aastate lõpus hakkas Euroopa Liit suuremat tähelepanu pöörama energiapoliitikale ning seadis järgmised arengueesmärgid:

- vaba konkurents;
- läbipaistvus;
- juurdepääs energiataristule;
- varustuskindlus.

Euroopa ühise energiaturu harmoniseerimaks ja liberaliseerimiseks võeti aastatel 1996 kuni 2009 vastu kolm järjestikust seadusandlikku paketti. Esimene kuni kolmas energiapakett adresseerisid ligipääsu turule, turgude läbipaistvust, tarbijate kaitset, ülekandevõimsusi ning tarneallikate piisavust. Tänu energiapakettide muudatustele saavad uued tarnijad siseneda Euroopa turule ning tarbijad saavad vabalt valida endale sobiva müüja.

Algselt oli Euroopa Liidu elektri- ja gaasiturg killustunud ning monopoolne. Hinnad olid kõrged ja investeringuid nappis. Liikmesriigid otsustasid avada elektri- ja gaasiturud, kaotada konkurentsibarjäärid ning panna alus ühtsele energiaturule. Võeti vastu esimene energia siseturu õigusaktide kogum, I energiapakett. Direktiiviga 98/30/EÜ kehtestati esimest korda Euroopa Liidu gaasi siseturu ühiseeskirjad.

Oli selge, et elektri- ja gaasi siseturu rajamine pidi toimuma järkjärgult, et tööstus võiks uute oludega kohaneda. Kuna esimene energiapakett ei täitnud ootusi, algas arutelu teise energiapaketi vastuvõtmiseks. Uued reeglid võeti vastu 2003. aastal. Direktiiviga 2003/55/EÜ kehtestati rangemad nõuded gaasi tarnimisele ja gaasivõrkude eristamisele, nähti ette siseriiklike energiaregulaatorite kohustuslik asutamine ning anti kolmandatele osapooltele võrdväärne juurdepääs ülekande- ja jaotusvõrkudele. Tarbijatele (tööstustarbijatele 2004 ja kodutarbijatele 2007) tuli luua võimalus vabalt valida gaasitarnijat.

Määrusega 1775/2005 kehtestati eeskirjad, mis puudutasid kolmandate osapoolte juurdepääsu gaasivõrkudele, võimsuse jaotamise põhimõtteid, ülekoormusega

juhtimise põhimõtteid ning turu läbipaistvuse reegleid.

Ka II energiapakett ei täitnud loodetud eesmärki: regulatsioonide puudulikkuse tõttu ei olnud võimalik saavutada täielikult avatud elektri- ega gaasiturgu. Nii võeti 2009. aastal vastu III energiapakett, mis jõustus 2009. aasta septembris. Direktiivis 2009/73/EÜ kehtestati ühised reeglid gaasi ülekandmiseks, jaotamiseks, tarnimiseks, hoiustamiseks ja turule ligipääsemiseks.

III energiapaketti kuuluvad määrused 715/2009, 714/2009 ja 713/2009. Esimene käsitleb gaasivõrkudele juurdepääsu piiriüleses kaubanduses, mis nägi ette ka erinevates valdkondades detailsete võrgueeskirjade loomise. Teine reguleerib samu teemasid elektriturul. Kolmas arendas edasi institutsionaalset raamistikku - määrusega 713/2009 moodustati energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööamet ACER. Joonis 3 annab koondülevaate eelpool toodud energiapakettidest.

Joonis 3 Euroopa gaasituru avanemine